

bilo, celo tukaj ugotoviti, da li ni drog, na katerem je bil prikovan železen križ, segal tudi skozi soho do podtalnih vod in tako služil kot strelovod. Časoslovno je ta domneva popolnoma upravičena, ker so take varnostne pripomočke poznali že tudi stari Egipčani in Hebrejci, o času vznika »vedrilnih križev« pa sploh nimamo pojma.

Seveda so izgubile take udobnostne stavbe v novejši dobi svoj prvoten smoter. Stalnih peš — potnikov danes ni več. Novo izučeni rokodelci ne hodijo več v tuje dežele »po valjcu«, da si ogledajo, kako se njihova obrt izvršuje, drugod, in živinski sejmar ali delavec na polju si vzame za vsak slučaj dežnik seboj.

Kolikor se spominjam iz prvih let ljudske šole, so stali taki križi ob križiščih cest in na mestih, kjer se je združilo več občinskih mej daleč od kake hiše ali vasi. Videl sem take še nekje blizu Cirkove, Poljčan, Rogatca, toda danes jih ni več videti; dotične občine so jih pustile najbrž propasti. — Dvomim tudi, da li še kdo danes živečih ve, da so te križe nazivali kot »vedrilne« in nisem v svojem življenju samo menda več kot dva do trikrat čul na lastno uho tega označevanja.

Vedrilni križ pri Framu.

K sreči se nam je pa ohranil en tak »vedrilni križ« velečastite starosti in v prvotnem stanju, ker ga je najbrž kako podedovano pobožno izročilo negovalo vestno do dandanes. — Ta stoji ob križišču državne ceste Maribor—Slov. Bistrica in okrajne Rače—Fram v severozahodnem kotu, in sem ugotovil na njem naslednje mere: zidan steber (soha) je 2.60 m visok in na vsaki strani 2.20 m širok; streha je čez 3 m visoka in podstrešje (kap) štrli na vsako stran 0.92 m ven. Streha je krita s pohorskim skrlnatim kamenjem, s katerim so krite tudi vse starejše cerkve na Pohorju. Na stavbi vidimo še letnico »1568«, toda ne vemo pri tem, da li je to leto zgradbe ali pa že leto kakega izdatnejšega popravila.

Da si pa bralec to značilno domačo stavbeno redkost lahko lažje predstavi, smo jo dali posneti; žal, da je vrhni križ presegel ploščo, tako da ni razviden na sliki. Vsekakor nam pa slika dokaže, da najde pod tem podstrešjem lahko zavetje 20 oseb, ne da bi bile premočene, seveda če ne dežuje preveč na hlip.

Kako hitro pa pridejo take narodopisne znamenitosti iz ljudskega spomina posebno v novejši, vseskozi površni dobi in vihravi kulturni dobi, sem prepričevalno ugotovil posebno pri tem križu. Koliko sem imel priložnosti povpraševati starejše ljudi v Framu in okolici, mi nihče ni vedel več povedati niti kako se imenuje ta čuden križ, niti kak namen ima. Da tega res nihče ne ve, zato je dokaz na sliki sami. Napravili so tu še posebno ograjo okoli križa, katera menda naj zabrani ravno to, zakaj naj služi križ. Čimprejšnjo odstranitev tega plotu zahteva zdrav razum.

Posebno značilno pri vsem je še to: Vprašal sem starčka, da li je kedaj vedril pod tem križem? Priznal je, da ž nekolikokrat. Na vprašanje pa, kaj si

PRI GIHTOVIIH NAPADIIH V SKLEPIH
izločuje se grčasta usedlina z zdravljenjem s Pistryanskim blatom pri hiši. Gotova kompresa »Gama in naravna blatna kocka »Pi. Qa.« se dobi pri drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova 5.

je mislil pri tem, zakaj ima ta križ tako nenavadno potratno podstrešje, je rekel: »Nič. Imeli so pač takrat, kakor danes, lesa na izobilje!«

Tako ginevajo drug za drugim najznamenitejši drobci našega jezikovnega zaklada in tako se rušijo dan za dnem dalje dokazi naše nekdanje znamenite regionalne kulture, ki jih nihče ne reši in raje prepusti, da jih novodobni »napredek« za vselej — potepta.

*

Cene živini.

Ko smo zadnjič objavili, da cene živini rastejo, je tudi izginila najnižja cena mesa, ki se je prodajalo že po 4 Din kg. Sedaj je cena že po 6, 8 in več. Banska uprava je sicer zadnjič določila, koliko največ smejo mesarji zaslužiti, ni pa določila najnižje meje za ceno, za katero naj mesarji kupujejo živino. Ceno kruhu, ki se v zelo malem obsegu peče iz slovenske moke, je določila. Zato moramo kmetje sami določiti najnižjo ceno živini. Držimo se cen, kakor jih kaže sejmsko poročilo iz Belovara: Biki 4—5.50, pitani voli po 5—7, krave od 3—4.50, teleta 5—6.50.

Kdor daje živino pod to ceno, uniči sebe in ves kmetijski stan!

Ako tovarnar ne izhaja, zviša ceno svojemu izdelku in konsument ga kupujejo, nihče nič ne reče. Kmet sedaj tudi ne izhaja, zakaj ne bi zvišal cene živini, ki je itak prepoceni. Vsi mestni stanovi pripoznavajo, da je kmet največji revež in da mu je treba pomagati, zato ne bo odpora proti zvišanju cen živini.

Čudimo se, da Kmetijska družba v Ljubljani, ki pravi, da je zastopnica kmetijskega stanu, še do danes ni pozvednignila svojega glasu za ureditev cen živini! To, kar zahtevamo za našega kmeta, je tudi rešitev države, naš kmet je itak tako vesten davkoplačevalec, da bo vse na davkarijo nesel, kar bo za živino dobil.

Ponovno torej pozivamo kmete: Ne uničujte samega sebe! Ne dajate živine pod vsako ceno! Oblasti in strokovne organizacije pa pozivamo, da uredijo najnižjo ceno živine!

Tudi kmetje ne gremo živi v grob, pa tudi s svoje zemlje ne, zato so ti naši pozivi — klic ob dvanajsti uri!

Popravek. Sejem dne 7. tega meseca kjer so kmetje sami dvignili cene živini za 2 Din pri kg žive teže, se je vrtil v Belovaru in ne v Beogradu, kakor je pomotoma tiskarski škrat objavil.

Za gospodarje na Dravskem polju!
Čas je, da se začnete tudi sami oboroževati proti krizi, ki vlada danes. Dajate so enako visoke, ponekod še višje, vaši pridelki pa stalno padajo v cenah. V Cirkovcah so ustanovili vnovčevalnico krompirja s sedežem v Račah. Ta zadruga je pripomogla, da prodajate krompir po 1 Din in po 1.25 Din, sicer bi ga še po 50 par težko prodali. Hočejo pač pri tej trgovini zaslužiti razni mešetarji in prekupčevalci. Ta zadruga si je na zadnji odborovi seji naredila nalogo, da pojde tekom zime po vsem Dravskem polju in vasi do vasi in združila v sebi vse kmete, ki si želijo izhoda iz velike stiske. Ponekod so že odborniki nabrali precej članov (Št. Janž, Sv. Marjeta). Kmetje, izrabite to priliko, da se združite, ker le v organizaciji je moč in rešitev!

*

Potujoča poljedelska razstava in šola.

Že več nego šest mesecev se pripravlja potujoča poljedelska razstava in šola, ki se sestavi v 22 železniških vagonih. Na tej razstavi bo po programu zastopano tudi gozdarstvo. Razstava bo poučnega značaja za čim širše kroge kmetovalcev. Iz Beograda odide vlak z razstavo začetkom meseca februarja tega leta. Obstal bo na vsaki postaji tako, da bo tekom dveh let obvozil vse postaje naše države. Da bi bilo gospodarstvo na tej razstavi dostojno zastopano, pozivlja Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani na željo ministarstva za šume in rudnike vse obrtnike in industrijce, kateri se bavijo z obdelovanjem lesa v katerikoli obliki, da pošljejo za to razstavo posamezne svoje izdelke. Ako se pravilno razlaga namen razstave, se more lahko določiti, kaj je treba na izložbi pokazati našemu kmetovalcu. Za vzgled predmetov, ki naj bi se razstavili, navaja ministarstvo lesne sortimente domače hišne obrtnosti, n. pr. kuhinjska posoda, vretena, preslice, držaji, korita, leseno oglje itd., kakor tudi vse ostale predmete, katere potrebuje kmetovalec v svojem gospodarstvu. Med te spadajo tudi pasti, razne priprave za sekanje drevja in obdelovanje lesa, dalje slike, načrti, kartogrami, modeli in albumi, nanašajoči se na poslovanje posameznih podjetij, posebno pa gozdarstva v obče. Obrtniki in podjetniki, ki se bavijo s predelovanjem lesa, so zainteresirani na lesu, kako se vzgaja ljudstvo glede gojenja gozda in njegovega izkoriščanja, kajti v kolikor je narod v tem pogledu boljše vzgojen, tem več bomo imeli lepih in dobro ohranjenih gozdov, kar bo tudi obrtnikom in podjetnikom omogočevalo uspešnejše poslovanje. Končno se ne sme prezeti tudi neposredne koristi, katero daje razstava kot reklamno sredstvo, ker bodo razstavo posečali poleg kmetovalcev tudi mestni prebivalci — trgovci. Obrtniki in podjetniki, ki žele razstaviti svoje izdelke na tej potujoči razstavi, naj za razstavo namenjene predmete pošljejo do konca januarja 1932 na naslov: Upravi Topčiderskog parka (za Pokretno poljoprivredno izložbu i školu) u Beogradu. Za razstavo namenjeni materijali se mora poslati tudi pozneje, ker se bodo, kakor bo dohajal, pošiljal tja, kjer se bo razstava v dotičnem času nahajala.

*